

KESKKONNAAGENTUUR

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Piiritajate ja pääsukeste seiremetoodika

Suitsupääsukesed pesas. Foto: Kaarel Kaisel

Piiritaja ja pääsukesed on meie suvede lahutamatu osa - nende kiire lend ja rõõmus kriiskamine annavad märku soojast ajast ning elurikkast keskkonnast. Käesoleval aastal on piiritaja ka aasta lind.

Vabatahtliku seire eesmärgiks on koguda teavet piiritajate ja pääsukeste pesitsusaegse arvukuse kohta. Kuna need linnud elavad tihedalt koos inimestega – pesitsedes hoonetes, sildade all ja talude ümbruses – on just kohalike inimeste tähelepanekud hindamatu väärtusega.

Iga vaadeldud pesa, kuulnud hääletsus või märgatud lennuparv aitab paremini mõista, kuidas meie asulate ja maastike muutused linde mõjutavad.

Seiratavad liigid

- **Piiritaja** (*Apus apus*)
  - **Suitsupääsuke** (*Hirundo rustica*)
  - **Räästapääsuke** (*Delichon urbica*)
-

Seire eesmärk

- kaardistada pesitsuskohti
  - hinnata pesitsevate paaride arvu
  - jälgida asurkonna muutusi ajas
-

Seireperiood

Liik	Saabumine	Parim loendusaeg
Piiritaja	mai algus	juuni keskpaik – juuli algus
Suitsupääsuke	aprilli lõpp	juuni
Räästapääsuke	mai algus	juuni

 Tee loendusi kuiva ja vaikse ilmaga.

Seirekoha valik

- kodu või suvila ümbrus
- üks tänav või kvartal
- üks talu või hoonekompleks
- küla või asumi osa

MÄÄRAMINE

Piiritaja

Piiritaja on keskmise suurusega lind, kes paistab silma oma sirpjate, kitsaste ja väga pikkade tiibadega. Tema sulestik on peaaegu üleni tumepruun kuni mustjas, kuid kurgualal on väike heledam laik. Keha on voolujooneline ja saba lühike ning kergelt harkis, mis koos pikkade tiibadega annab talle õhus väga iseloomuliku, kiire ja elegantse silueti.

Piiritajad on lennus kergesti äratuntavad. Foto: Kaarel Kaisal

Kus pesitseb?

- paneelmajade ventilatsiooniavad
- räästakastides
- katuse all (eriti laineline eterniitkatuse)
- kuldnoka pesakastides
- pragudes, mille taga on õõnsus (nt aknalaua alune)

Loendusmeetod A: pesitsuskoloonia vaatlus

1. Vali vaatluspunkt, kust näed hoonet hästi.
2. Parim aeg on hommikul päikesetõusust kuni kella 10-ni või õhtul tund enne päikeseloojangut
3. Jälgi pesitsuskohta min 20–30 minutit (soovituslikult 1 h).
4. Pane kirja:
  - o mitut erinevat pesaava kasutatakse (= hinnanguline pesitsevate paaride arv)

💡 Kui lind siseneb samasse avasse korduvalt → tõenäoliselt pesitsev paar.

LOODUSVAATLUSTE NUTIRAKENDUSES

- projekt: Piiritajate ja pääsukeste vabatahtlik seire
  - isendite arv
  - märkustesse lisa paaride arv, hoone tüüp ja vaatluse kestus
  - registreerimise viis: vaatlus (sh vaatlus abivahendiga)
  - võimalusel ka pesitsuskindlus:
    - o vanalind külastab arvatavat pesitsuspaika (pesad hoonetes)
    - o roojapalli kandev või toituv viiv vanalind
    - o vanalind külastab pesa või pesal hauduv vanalind
    - o poegadega pesa
-

PLUTOF GO ÄPIS

- projekt: Piiritajate ja pääsukeste vabatahtlik seire
- paaride arv (hinnanguline pesitsevate paaride arv)
- märkustesse hoone tüüp ja vaatluse kestus
- tegevus:
  - p – paiksed linnud (lind siseneb/väljub arvatavast pesakohast)
- võimalusel ka pesitsuskindlus:
  - K – vanalind külastab arvatavat pesitsuspaika (pesad hoonetes)
  - VT – vanalind kannab roojapalli või viib poegadele toitu (nt kuldnoka pesakastis pesitsemise korral)
  - PP – poegadega pesa (nt kui pojad hakkavad kuldnoka pesakastist välja vaatama)

💡 Tee endale abistav skeem maja fassaadist või foto ja prindi see välja ning märgi skeemile/fotole asustatud õõnsused. Nii püsib paremini meeles, kas õõnsus sai juba loendatud või mitte. Mõnes kohas võivad pesaavad olla teineteisele väga lähedal, mistõttu võib ilma abistava skeemita tekkida vigu.

Loendusmeetod B: öhtul seltsinguna mängulendu tegevate lindude loendus

Kui pesitsuskoht ei ole teada või on raskesti jälgitav, siis võib loendada ka suveöhtul seltsinguna koos kihutavaid linde.

LOODUSVAATLUSTE NUTIRAKENDUSES

Märgi üles:

- maksimaalne korraga nähtud lindude arv
- märkustes täpsusta võimalusel ala, mille kohta vaatluse teostasid (kui on võimalik aru saada, millise ala linnud koos lendama on kogunenud)
- **registreerimise viis:**
  - o vaatlus (sh vaatlus abivahendiga)
  - o häämitsus või laul (sh detektor)

💡 Proovi vältida korduvalt sama parve loendamist.

PLUTOF GO ÄPIS

Märgi üles:

- maksimaalne korraga nähtud lindude arv
- märkustes täpsusta võimalusel ala, mille kohta vaatluse teostasid (kui on võimalik aru saada, millise ala linnud koos lendama on kogunenud)
- **tegevus:**
  - s – laul, mängulend...(öhtul taevas koos kihutav seltsing)

💡 Proovi vältida korduvalt sama parve loendamist.

Suitsupääsuke

Suitsupääsuke on sale ja elegantne lind pikkade teravatipuliste tiibade ning sügavalt harkis sabaga. Tema selg on läikiv tumesinine kuni mustjas, alapool hele kreemikasvalge ning laup ja kurk roostepunased. Pikkade sabasulgedega saba annab suitsupääsukesele väga graatsilise ja kergesti äratuntava lennuilme.

Suitsupääsukese pojad pesal. Foto: Silja Kana (LVA vaatlus)

Suitsupääsukese pesa katuse all. Foto: Christofer Lodeson (LVA vaatlus)

Pesa on kausjas, pealt lahtine ja koosneb savirikkast mudast, rohukõrtest ja süljest.

Eestis pesitseb suitsupääsuke peamiselt maapiirkonnas, linnades on ta väga väikesearvuline ja juhuslik pesitseja.

Kus pesitseb?

- Lautades ja tallides
- Hoonete lakas
- Avatud kõrvalhoonetes (küünid, aidad, kuurid)
- Sildade all

- Räästa all

Kuidas loendada?

Meetod: pesade loendus

1. Mine pesitsuskoha lähedusse rahulikult.
  2. Loenda asustatud pesad (värske muda, väljaheited, lennutegevus, pojad). 1 pesa = 1 paar.
-

LOODUSVAATLUSTE NUTIRAKENDUSES

Märgi üles:

- projekt: Piiritajate ja pääsukeste vabatahtlik seire
  - isendite arv
  - märkustesse lisa paaride arv, hoone tüüp ja vaatluse kestus
  - registreerimise viis: vaatlus (sh vaatlus abivahendiga)
  - võimalusel ka pesitsuskindlus:
    - o vanalind külastab arvatavat pesitsuspaika (pesad hoonetes)
    - o roojapalli kandev või toitu viiv vanalind
    - o vanalind külastab pesa või pesal hauduv vanalind
    - o poegadega pesa
-

PLUTOF GO ÄPIS

Märgi üles:

- projekt: Piiritajate ja pääsukeste vabatahtlik seire
- paaride arv
- joonista üles ala, kus vaatlusi tegid (nt hoonete kompleks, osa mingist asulast)
- märkustesse hoone tüüp
- **tegevus:**
  - n - pesaleid
- **võimalusel ka pesitsuskindlus:**
  - E** – vanalind ehitab pesa või kannab pesamaterjali või siis leitakse värske pesamaterjaliga tühi pesa
  - VT** – vanalind kannab roojapalli või viib poegadele toitu
  - PP** – poegadega pesa

⚠ Ära puuduta pesi ega häiri haudumist.

Räästapääsuke

Räästapääsuke on väike läikivmusta selja, valge kõhu ja selgelt valge päranipualaga pääsuke. Tema tiivad on pikad ja teravatipulised, kuid saba on lühem ja vähem harkis kui suitsupääsukesel. Üldmulje on kompaktsem ja ümaram ning lennul paistab ta altpoolt peaaegu täiesti valgena.

Räästapääsuke pesa ehitamas. Foto: Värdi Soomann (LVA vaatlus)

Räästapääsukesed pesal. Foto: Ants Animägi (LVA vaatlus)

Poolkerakujulise pealt kinnise pesa ehitab ta kivihoone välisküljele räästa alla. Enamasti pesitsevad nad koloonias.

NB! mõned paarid pesitsevad meil suve jooksul kaks korda

Kus pesitseb?

- Maja räästa all
- Kortermaja fassaadil
- Silla all

Kuidas loendada?

Meetod: koloonialoendus

1. Vaata hoonet eemalt (vajadusel binokliga).
2. Loenda aktiivsed pesad (tuvastatav lindude sisse-välja lendamine) = pesitsevate paaride arv.

LOODUSVAATLUSTE NUTIRAKENDUSES

Märgi üles:

- projekt: Piiritajate ja pääsukeste vabatahtlik seire
- isendite arv
- märkustesse lisa paaride arv ja pesa asukoht, (nt räästa all, silla all)
- registreerimise viis: vaatlus (sh vaatlus abivahendiga)
- võimalusel ka pesitsuskindlus:
  - o vanalind külastab arvatavat pesitsuspaika (pesad hoonetes)
  - o roojapalli kandev või toitu viiv vanalind
  - o vanalind külastab pesa või pesal hauduv vanalind
  - o poegadega pesa

PLUTOF GO ÄPIS

Märgi üles:

- projekt: Piiritajate ja pääsukeste vabatahtlik seire
- paaride arv
- märkustesse pesa asukoht (nt räästa all, silla all)
- **tegevus:**
  - n - pesaleid

- **võimalusel ka pesitsuskindlus:**

E – vanalind ehitab pesa või kannab pesamaterjali või siis leitakse värske pesamaterjaliga tühi pesa

VT – vanalind kannab roojapalli või viib poegadele toitu

PP – poegadega pesa

Kõik sisestatud vaatlused lähevad automaatselt ka Linnuatlasesse!